

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

кафедра дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о декана факультету освітніх наук та мистецтв
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

доцент Микола ДУБІНКА

ПРОГРАМА
кваліфікаційного екзамену
з педагогіки та фахових методик дошкільної освіти

Освітній рівень «Бакалавр»
Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Програму кваліфікаційного екзамену
розглянуто та ухвалено на засіданні
вченої ради факультету освітніх наук та мистецтв
протокол №6 від 31.03.2026 року

Завідувачка кафедри Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ

Розробники програми кваліфікаційного екзамену з педагогіки та фахових методик дошкільної освіти

- 1. Прибора Тетяна Олександрівна** - кандидат педагогічних наук 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти.
- 2. Котелянець Наталка Валеріївна** - доктор педагогічних наук 13.00.02 - теорія та методика навчання технологій, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти.
- 3. Нікітіна Олена Олександрівна** - кандидат педагогічних наук 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти.
- 4. Мартін Аліна Миколаївна** - кандидат педагогічних наук 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти.
- 5. Горська Олена Олександрівна** - кандидат педагогічних наук 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти.
- 6. Зубалій Алла Олександрівна** - директор дошкільного навчального закладу (ясла-садок) компенсуючого типу для дітей із вадами опорно-рухового апарату № 22 «Оленка» м. Кропивницький (стейкхолдер за згодою).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підсумкової атестації складена відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності результатів навчання здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми. Вимоги до атестації визначає стандарт вищої освіти.

Атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка здійснюється відповідно до:

- Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка на 2025-2026 н.р. (<https://shorturl.cusu.edu.ua/2iv>)

- Положення про атестацію здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (<https://shorturl.cusu.edu.ua/2iu>).

Метою підсумкової атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є оцінювання рівня сформованості загальних і спеціальних фахових компетентностей випускників, передбачених змістом освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Кваліфікаційний екзамен має комплексний характер і пов'язаний з поглибленням набутих здобувачем вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання. Програма кваліфікаційного екзамену сформована на основі визначеного в стандарті вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта переліку компетентностей.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

СК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

СК-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

СК-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

СК-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

СК-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

СК-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо- продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

СК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

СК-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

СК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН 2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН 4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН 9. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПРН 12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН 13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРН 15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН 17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН 18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН 20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Відповідно навчального плану підготовки студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта, зміст екзамену визначається програмами навчальних дисциплін «Дошкільна педагогіка», «Методика навчання освітньої галузі «Мовлення дитини», «Методика навчання освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі», «Методика навчання освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»», «Художня праця та образотворча діяльність з методикою викладання». Під час складання екзамену випускники повинні показати рівень знань та умінь з вищезазначених курсів.

На підставі програми Кваліфікаційного екзамену з дошкільної педагогіки та методик дошкільної освіти складаються екзаменаційні білети, кожен з яких має чотири питання. Екзамен проводиться в усній формі. Відповіді здобувачів мають показати: глибину розуміння і викладу матеріалу, повноту висвітлення теоретичних основ проблеми, врахування та аналіз сучасних досліджень науковців та методистів; логіку побудови відповіді, зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю вихователя закладу дошкільної освіти; знання сучасних науково-методичних джерел; обізнаність; рівень володіння державною мовою.

Відповідь на одне питання оцінюється в 25 балів. Кожне питання містить теоретичну та практичну складові. Виконання практичного завдання визначає рівень практичної підготовки випускника до діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, уміння ретранслювати теоретичні знання на практичні ситуації, що виникають в ході педагогічної діяльності, готовність реалізувати свою майстерність та особисті якості. Ці завдання різнопланові – наприклад, складання плану-конспекту заняття для дітей старшого дошкільного віку по ознайомленню з технологію виготовлення стрічкових витинанок, продемонструвати основні прийоми ліплення з якими ознайомлюються діти дошкільного віку.

Тривалість відповіді на кваліфікаційному екзамені з навчальних дисциплін професійної підготовки одного здобувача вищої освіти, як правило, не повинна перевищувати 30 хвилин.

Оцінки з кваліфікаційного екзамену з навчальних дисциплін професійної підготовки виставляє кожен член екзаменаційної комісії. Підсумкову оцінку формують як суму з оцінок усіх присутніх членів екзаменаційної комісії. За теоретичну і практичну частину кваліфікаційного екзамену з навчальних дисциплін професійної підготовки виставляють одну оцінку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВИПУСКНИКІВ НА КВАЛІФІКАЦІЙНОМУ ЕКЗАМЕНІ

Загальні критерії оцінювання знань випускників на Кваліфікаційному екзамені з дошкільної педагогіки та методик дошкільної освіти та їх відповідність шкалі оцінювання наведені у таблиці.

ECTS	Оцінка рівня	Рівень	Бали	Критерії
A	90-100%	високий	23-25	Випускник виявив всебічні, систематичні та глибокі знання з педагогіки та методик дошкільної освіти; вільно володіє матеріалом, дає повні, чіткі і грамотні відповіді на питання білету, наводить приклади з додаткової літератури та власної практики; демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу у практиці роботи з дітьми дошкільного віку; справився з виконанням практичного завдання; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисциплін, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B	82-89%	середній	21-22	Випускник виявив систематичні та глибокі знання з педагогіки та методик дошкільної освіти; достатньо володіє матеріалом, дає повні відповіді, але припускається незначних помилок; опанував літературу, рекомендовану програмою дисциплін; засвоїв взаємозв'язок основних понять, їх значення для подальшої професійної діяльності; справився з виконанням практичного завдання.
C	74-81%		19-20	Випускник показав систематичний характер знань з педагогіки та методик

				дошкільної освіти; але при виконанні практичного завдання, припустив низку 6 помітних помилок; засвоїв літературу; здатний до самостійного виконання подальшої професійної діяльності.
D	64-73%	достатній	17-18	Випускник виявив знання з педагогіки та методик дошкільної освіти в обсязі, необхідному для подальшої майбутньої професійної діяльності; але припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на питання по білету та при виконанні практичних завдань.
E	60-63%		15-16	Випускник виявив знання основного матеріалу з педагогіки та методик дошкільної освіти в мінімальному обсязі, необхідному для майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; але не дав конкретну вичерпну відповідь, відхилився від питання білету, не аргументував відповідь прикладами, не посилався на літературні джерела, відчував труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та його практичним виконанням у системі дошкільної освіти.
FХ	35-59%	початковий	9-14	Випускник мав значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу з педагогіки та методик дошкільної освіти; допускав принципові помилки при виконанні практичного завдання.
F	1-34%		1-8	Випускник не виявив знань зі значної частини навчального матеріалу з педагогіки та методик дошкільної освіти; не виконав практичного завдання.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

I. Загальні засади дошкільної педагогіки

1. Поняття дошкільної педагогіки. Предмет дошкільної педагогіки. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками. Джерела розвитку дошкільної педагогіки. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт виховання. Професія вихователя дошкільного закладу.

2. Вікові та індивідуальні особливості дітей дошкільного віку. Значення дошкільного віку для формування особистості людини. Фактори становлення особистості. Розвиток особистості, її рушійні сили. Новоутворення, сенситивні періоди розвитку, провідний вид діяльності у ранньому і дошкільному віці. Організація життя дітей раннього віку в дошкільному закладі. Розвиток і виховання дітей першого року життя. Розвиток і виховання дітей другого року життя. Розвиток і виховання дітей третього року життя. Розвиток і виховання дітей четвертого і п'ятого року життя. Розвиток і виховання дітей шостого року життя.

3. Сучасна система дошкільної освіти. Заклад дошкільної освіти та його повноваження. Основні нормативні документи з організації роботи ДНЗ. Завдання закладу дошкільної освіти.

Типи закладів дошкільної освіти та їхні функції: заклад дошкільної освіти (ясла), заклад дошкільної освіти (ясла-садок), заклад дошкільної освіти (дитячий садок) заклад дошкільної освіти (ясла-садок) компенсуючого типу, будинок дитини заклад дошкільної освіти (дитячий будинок) інтернатного типу заклад дошкільної освіти (ясла-садок) сімейного типу, заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу, заклад дошкільної освіти (центр розвитку дитини).

Учасники освітнього процесу. Права дитини у сфері дошкільної освіти. Права та обов'язки педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти. Комплектування груп закладу дошкільної освіти. Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти.

II. Дошкільна дидактика

1. Загальні основи дошкільної дидактики. Поняття, предмет, завдання, джерела дошкільної дидактики. Категорії дошкільної дидактики. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Функції навчання. Зміст навчання дітей дошкільного віку. Підґрунтя навчальної діяльності. Компоненти навчальної діяльності (навчальне завдання, планування, уміння контролювати діяльність, правильно оцінювати її результати, мотиви).

Умови формування навчальної діяльності у дошкільному віці (можливість самостійного пошуку і відкриття дитиною нових знань, вирішення проблемних завдань; різноманітність навчальної діяльності; усвідомлення потреби і важливості навчального матеріалу; пов'язаність нового матеріалу із засвоєним раніше; посиленість засвоєння, пізнавальна складність нового матеріалу; яскравість і емоційність навчального матеріалу; позитивне оцінювання успіхів

дітей, що стимулює їх активність).

Принципи дошкільної дидактики: принцип наочності, принцип науковості, принцип систематичності і послідовності, принцип доступності, принцип міцності, принцип активності і свідомості, принцип врахування вікових та індивідуальних особливостей, принцип виховної і розвивальної спрямованості знань.

2. Зміст дошкільної освіти. Загальні положення Базового компонента дошкільної освіти. Зміст і структура Базового компонента дошкільної освіти. Інваріантною і варіативною складові. Освітні лінії: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина у природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», передбачає розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини».

Програми для закладів дошкільної освіти. Види програм. За концептуальними засадами: традиційні, інноваційні, альтернативні програми. За спрямованістю на реалізацію розвивальних, виховних, навчальних цілей освіти, змістовими складовими і наповненням: комплексні і парціальні програми. За призначенням для дошкільної освіти: загальні, спеціальні, експериментальні програми. За рівнем упровадження: загальноукраїнські, регіональні, локальні програми.

Основні компоненти освітньої програми: загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти; перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх галузей та/або предметів, дисциплін, логічна послідовність їх вивчення; форми організації освітнього процесу; опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Зміст освітньої програми.

Діючі програми виховання і навчання дітей в Україні.

3. Гра – основний вид діяльності дошкільників, засіб виховання. Своєрідність гри як діяльності дітей. Структурні елементи гри. Педагогічне керівництво грою. Класифікація дитячих ігор. За характером матеріалу: ігри з предметами, настільно-друковані, словесні. За метою і формою: навчальні, розважальні, рухливі, ігри-забави, ігри-небувальщини, ігри-заняття, музично-дидактичні, хороводні, народні, етнографічні, ігри з правилами. За змістом: сюжетно-рольові, ігри-драматизації, ігри за літературними сюжетами, режисерські, мовленнєві, театралізовані, спортивні, дидактичні. За способом організації: колективні, групові, індивідуальні, парні, ініціативні, самостійні, стимульовані, творчі.

Класифікація Ф. Фребеля: розумові, сенсорні, рухливі ігри. Класифікація О. Леонтєва за походженням гри: функціональні, конструктивні, ситуативні, традиційні, кордонні. Класифікація ігор за О. Сорокіною: ігри-подорожі, ігри-доручення, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди. Класифікація В. Аванесова за характером ігрових дій ігри-доручення, ігри з відшукування предметів, ігри з відгадуванням загадок, сюжетно-рольові дидактичні ігри, ігри у фанти або заборонений «штрафний» предмет. Класифікація Ю. Аркіна за етапами розвитку гри: ігри від малочисельних до багаточисельних, від

нестійких угруповань до стійких, від безсюжетних до сюжетних, від відображення подій особистого життя до відображення подій суспільного життя.

Класифікація українських народних ігор: ігри з елементами драматизації: рухливі ігри з текстом, словесні народні ігри, ігри на розвиток фонематичного слуху, народні ігри з іграшками, музичні народні ігри, ігри-розваги, ігри-забави.

Сюжетно-рольові ігри. Театралізовані ігри. Будівельно-конструкторські ігри. Українська народна іграшка. Види іграшок. Вимоги до іграшок.

Дидактичні ігри. Особливості дидактичної гри. Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Походження гри.

Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини.

4. Методи навчання у ДНЗ. Поняття методу, прийому навчання. Класифікація методів навчання. Класифікація методів за джерелом отримання знань.

Наочні методи навчання. Поняття спостереження. Види спостереження. За терміном: короткочасне і тривале. За видом діяльності: розпізнавальне; за зміною і перетворенням об'єктів; репродуктивне. Вимоги до спостереження. Характеристика методів демонстрації та ілюстрації. Вимоги до них.

Характеристика словесних методів навчання: бесіда, розповідь, пояснення, читання (слухання дітьми) творів художньої літератури.

Характеристика практичних методів навчання: метод вправ, метод простих дослідів, метод моделювання, метод ігор.

5. Форми організації навчання у дошкільному закладі. Форми організації навчання дітей дошкільного віку. Добір форм організації навчання дітей дошкільного віку. Дидактична гра як форма організації дітей. особливості організації дидактичної гри.

Екскурсія як форма організації навчання у закладах дошкільної освіти. Поняття, специфічне призначення, організація, структура, правила безпеки під час проведення екскурсії.

Заняття – традиційна форма організації у ДНЗ. Ознаки заняття: реальні можливості дітей активно засвоювати передбачені програмою знання і вміння; постійний склад дітей усієї вікової групи; провідна роль педагога, який визначає тему, завдання і зміст заняття, підбирає методи і прийоми, організовує й оцінює пізнавальну діяльність дітей, спрямовує дітей на використання набутих знань, умінь і навичок у практичній діяльності.

Види занять за організацією: фронтальні; групові, індивідуально-групові, індивідуальні заняття.

Види занять за структурою: комплексні, тематичні, комбіновані, домінуючі, сюжетно-динамічні, інтегровані. Види занять за змістом: з ознайомлення з навколишнім середовищем; з розвитку мовленнєвого спілкування; формування елементарних математичних уявлень; з образотворчої діяльності; з фізичної культури; музичні.

Види занять за дидактичною метою: заняття із засвоєння дітьми нових знань, заняття із закріплення і систематизації досвіду (організованого і

стихійного) дітей; контрольні заняття; комплексні заняття. Структура занять.

III. Теорія та методика виховання дітей дошкільного віку

1. Сутність процесу виховання. Теорія виховання. Основні категорії теорії виховання. Завдання теорії виховання як розділу педагогіки. Процес виховання, його основні риси та рушійні сили. Мета і завдання виховання дитини в закладі дошкільної освіти.

Закономірності, принципи і правила виховання. Характеристика традиційних принципів виховання: комплексного підходу до виховання, зв'язку виховання з життям, виховання в колективі і через колектив, єдності вимог і поваги до особистості вихованця, послідовності, систематичності і безперервності виховних дій, відповідності виховання віковим та індивідуальним особливостям дитини, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю вихованців, опори на позитивне в людині, єдності педагогічних вимог освітнього закладу, сім'ї і громадськості, культуровідповідності виховання. Інші принципи виховання.

Компоненти процесу виховання. Знання. Почуття. Переконавання. Здібності. Потреби. Звички. Характер. Етапи процесу виховання. Основні ступені формування особистості дитини. Структурні частини процесу виховання.

2. Методи виховання дітей дошкільного віку. Поняття про метод виховання. Класифікації методів виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Традиційні і нетрадиційні методи виховання.

Методи формування свідомості особистості: розповідь, роз'яснення, бесіда, робота з книгою, метод прикладу, інші. Методи формування досвіду суспільної поведінки: вправа, методи вправлення і привчання, створення спеціальних виховних ситуацій, режим, доручення, метод рольової гри. Методи стимулювання позитивної поведінки: постановка перспективи, громадська думка, педагогічна вимога, заохочення, покарання, інші. Методи самовиховання: самопізнання, самозвіт, самокритика, самоаналіз, самоконтроль, самооцінка, саморегуляція. Застосування методів самовиховання в процесі виховання дітей дошкільного віку. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.

Колектив і його види. Дитячий колектив. Структура колективу. Прояви потреби спілкуватися з людьми у дітей дошкільного віку. Виховна функція колективу. Діалектика розвитку дитячого колективу. Етапи розвитку колективу в закладі дошкільної освіти. Закони та принципи розвитку і формування колективу. Методика формування дитячого колективу. Позиції педагога на різних етапах розвитку дитячого колективу в закладі дошкільної освіти.

3. Основні напрями виховання. Зміст процесу виховання в закладі дошкільної освіти. Вимоги до змісту сучасного виховання. Основні напрями виховання. Мета, завдання і зміст розумового, морального, фізичного, статевого, трудового, естетичного виховання. Засоби, методи та форми різних напрямів виховання дітей дошкільного віку. Особливості організації у закладі дошкільної освіти гендерного, економічного, правового, екологічного виховання. Інші напрями виховання, які реалізовані в закладах дошкільної

освіти. Особливості організації різних напрямів виховання в закладах дошкільної освіти різних країн світу.

4. Організаційні форми виховної роботи в закладі дошкільної освіти. Форми організації виховної роботи. Загальні та спеціальні форми виховної роботи. Особливості організації виховної роботи в умовах закладу дошкільної освіти.

Гурткові заняття та їх організація в закладах дошкільної освіти. Виховні бесіди, їх види. Години спілкування, їх функції у процесі виховання дітей. Конкурси та вікторини, вимоги до організації цих форм виховання в закладі дошкільної освіти. Квести, особливості їхнього змісту та технології організації. Свято. Орієнтовна тематика свят для дітей дошкільного віку. Вимоги до організації свята. Ранок. Специфіка організації ранків у дошкільному закладі. Розваги в закладі дошкільної освіти. Екскурсія як форма виховної роботи, її види, етапи організації. Уявна подорож, вимоги до її організації в закладі дошкільної освіти. Інші форми виховання, які можуть застосовуватися в закладі дошкільної освіти.

Зарубіжний досвід організації різних форм роботи у процесі виховання дітей дошкільного віку.

Практико орієнтовані завдання

1. Обґрунтувати цінність дошкільної педагогіки для становлення фахівця у галузі дошкільної освіти. Аргументувати взаємозв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

2. Пояснити залежність змісту виховання і навчання дітей дошкільного віку від державних документів про дошкільну освіту. Схарактеризувати окремі програми розвитку дітей дошкільного віку.

3. Презентувати сучасну систему дошкільної освіти в Україні. Проілюструвати її подібність та відмінність щодо систем дошкільної освіти в розвинених країнах світу.

4. Дати характеристику гри як провідному виду діяльності дітей дошкільного віку. Пояснити на конкретних прикладах основний закон гри, сформульований Л. С. Виготським та експериментально підтверджений Д. Б. Ельконіним: «Дитяча гра еволюціонує від раніше відкритої ігрової ролі, уявної ситуації і прихованого правила до відкритого правила і прихованих уявних ситуації та ролі».

5. Пояснити роль вихователя в розвитку ігрової діяльності дітей. Навести приклади застосування різних видів творчих ігор в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти.

6. Окреслити особливості організації різних видів творчої гри в закладі дошкільної освіти. На ґрунті спостережень за іграми дітей під час практик навести приклади використання сюжетно-рольових ігор в умовах закладу дошкільної освіти.

7. Розкрити місце іграшки в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти. Навести приклад розповіді дітям дошкільного віку про українську народну іграшку.

8. Охарактеризувати роботу вихователя закладу дошкільної освіти, який

керується правилами системи принципів навчання. Сформулювати низку вимог до кількох принципів навчання дітей дошкільного віку.

9. Презентувати систему методів навчання дітей дошкільного віку. Змодельовати ситуацію оригінального застосування певного методу навчання вихователем закладу дошкільної освіти.

10. Охарактеризувати специфіку роботи вихователя закладу дошкільної освіти із застосування словесних методів навчання. Навести приклад евристичної бесіди з дітьми дошкільного віку.

11. Схарактеризувати педагогічне керівництво дидактичними іграми в закладі дошкільної освіти. Навести приклади використання дидактичної гри як методу навчання та форми організації дитячої діяльності.

12. Окреслити особливості застосування наочних методів навчання в закладі дошкільної освіти. Сформулювати вимоги до застосування методів демонстрації та ілюстрації в закладі дошкільної освіти.

13. Розкрити особливості застосування низки практичних методів навчання в закладі дошкільної освіти. Змоделювати ситуацію застосування простого досліду в роботі з дітьми дошкільного віку.

14. Презентувати форми організації навчання дітей дошкільного віку. Розробити план нестандартного заняття для дітей старшої групи закладу дошкільної освіти.

15. Розкрити особливості організації екскурсії як форми виховання дітей дошкільного віку. Порівняти виховну спрямованість екскурсій до природних біоценозів та на об'єкти сільського господарства.

16. Схарактеризувати екскурсію як форму навчання дітей дошкільного віку. Запропонувати тематику екскурсій для дітей старшої групи закладу дошкільної освіти.

17. Обґрунтувати цінність прогулянки як форми навчання дітей дошкільного віку. Змоделювати цільові прогулянки для дітей II молодшої групи закладу дошкільної освіти.

18. Охарактеризувати становлення і розвиток навчальної діяльності в дошкільному віці у контексті дошкільної дидактики. Проілюструвати зв'язок дошкільної дидактики з анатомією і фізіологією.

19. Презентувати систему принципів виховання дітей дошкільного віку. Проілюструвати реалізацію вимог одного з принципів виховання в практиці роботи закладу дошкільної освіти.

20. Обґрунтувати систему морального виховання дітей дошкільного віку. Окреслити напрями роботи вихователя з формування культури спілкування у дітей дошкільного віку.

21. Охарактеризувати специфіку роботи вихователя щодо національно-патріотичного виховання дітей. Змоделювати застосування народних ігор та іграшок в освітньому процесі закладу дошкільної освіти з метою формування у вихованців патріотичних цінностей.

22. Розкрити особливості вирішення завдань трудового виховання дітей дошкільного віку. Проілюструвати застосування окремих форм трудового виховання в закладах дошкільної освіти.

23. Обґрунтувати потребу якісного естетичного виховання дітей дошкільного віку. Визначити засоби художнього виховання, які є актуальними в сучасних реаліях роботи закладу дошкільної освіти.

24. Схарактеризувати особливості підготовки свят і розваг у закладі дошкільної освіти. Проілюструвати творчість вихователя в організації сюрпризних моментів для свят у старшій групі.

25. Обґрунтувати важливість розумового виховання дітей дошкільного віку. Навести приклади ігор, спрямованих на вирішення завдань розумового виховання дошкільників.

26. Презентувати систему сенсорного виховання дітей дошкільного віку. Змоделювати ситуації застосування вправ, спрямованих на сенсорне виховання в закладі дошкільної освіти.

27. Схарактеризувати систему фізичного виховання дітей дошкільного віку. Проілюструвати організацію життєдіяльності дітей в одній із груп закладу дошкільної освіти, що має фізкультурно-оздоровчу спрямованість.

28. Розкрити гігієнічні умови, які сприяють належному фізичному розвитку дітей дошкільного віку. Змоделювати систему просвітницької роботи з батьками щодо охорони здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей.

29. Схарактеризувати особливості організації виховного процесу в закладі дошкільної освіти. Навести приклади дії різних груп суперечностей у процесі виховання дітей дошкільного віку, на які варто звертати увагу вихователю.

30. Презентувати систему взаємодії дошкільного закладу і сім'ї у вихованні дітей. Схарактеризувати окремі форми роботи дошкільного закладу із сім'ями вихованців.

Список рекомендованих джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України Піроженко Т. О. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazov_oho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Беленька Г. В. Зростання дошкільника в праці. Київ : Шкільний світ, 2010. 112 с.

3. Гавриш Н. Г. Розумове виховання сучасних дошкільнят. Київ : Слово, 2015. 176 с.

4. Збірник нормативно-правових актів загальнодержавного та обласного значення у сфері дошкільної освіти / Упоряд. Т. О. Прибора. Харків: ФОП Озеров Г. В., 2019. 397 с

5. Лазарович Н. Б. Дитинство в наукових теоріях і практиці: методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Івано-Франківськ, 2013. 50 с.

6. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкільця: у 2 ч.: навч. посіб. для студ. ВНЗ. – К. : Вища шк., 2006. Ч. 1. 302 с.

7. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкільця: у 3 ч. К.: Слово, 2016. Ч. 3. 376 с.

8. Методична робота в ДНЗ: навч.-метод. посіб. / упоряд. Л. А. Швайка. Х.: Основа, 2008. 287 с.

9. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. К.: Академвидав, 2016. 464 с.

10. Прибора Т. Специфіка розвивального середовища у закладі дошкільної освіти // Актуальні проблеми сучасного дитинства: монографія / О. Радул, Т. Довга, О. Ткаченко, Т. Прибора, Н. Цуканова, І. Баранюк, С. Мельничук, Н. Андросова, Т. Шарапова, С. Куркіна / [За ред. О. Радул]. Харків: Мачулін, 2022. С. 124–160. URL:

<http://dspace.cuspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4137>

11. Прибора Т. О. Організація освітньо-розвивального середовища у закладах дошкільної освіти. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 49. Том 2. С. 139–144. URL:

<http://dspace.cuspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4139>

12. Програми педагогічних дисциплін: для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / Андросова Н. М., Баранюк І. Г., Довга Т. Я., Озерна Н. М., Прибора Т. О., Радул О. С., Ткаченко О. М., Шарапова Т. А. / за ред. О. С. Радул. Кропивницький: ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. Збірник №3. 64 с.

13. Програми педагогічних дисциплін: для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / Андросова Н. М., Баранюк І. Г., Довга Т. Я., Озерна Н. М., Прибора Т. О., Радул О. С., Ткаченко О. М., Шарапова Т. А. / за ред. О. С. Радул. Кропивницький: ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. Збірник №3. 64 с.

14. Формуємо у старших дошкільників цілісне світобачення / О. Л. Кононко та ін.. Київ : Імекс-ЛТД, 2013. 260 с.

Інформаційні ресурси

(перелік інформаційних ресурсів)

1. Бібліотека Верховної Ради України. URL: <http://lib.rada.gov.ua>
2. Журнал «Дошкільний навчальний заклад». URL: <http://journal.osnova.com.ua/journal>
3. Журнал «Дошкільник.in.ua». URL: <https://doshkilnyk.in.ua>
4. Журнал для вихователів дитячого садка «Методична скарбничка вихователя». URL: <https://evykhovatel.mcfra.ua/>
5. Журнал з організації освітньої роботи у ДНЗ «Вихователь-методист дошкільного закладу». URL: <https://www.twirpx.com>
6. Каталог журналу «Дошкільне виховання». URL: https://journals.ua/prof/doshkilne_vyhovannya/
7. Каталог журналу «Палітра педагога». URL: https://journals.ua/prof/palitra_pedagoga/
8. Міністерство освіти і науки України. Секція. Дошкільна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-doshkilna-osvita>
9. Національна академія педагогічних наук України. URL: <http://naps.gov.ua>.
10. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

11. Освітній портал. Педагогічна преса. URL: <https://pedpresa.ua/191487-online-139.html>
12. Кіровоградський ОІППО. URL: <http://www.mon.gov.ua>
13. Педрада. Портал освітян України. URL: <https://www.pedrada.com.ua/rubric/15-navchalno-vihovniy-protses>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО НАПРЯМУ «ДИТИНА В ПРИРОДНОМУ ДОВКІЛЛІ»

1. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах

Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах. Програмне забезпечення ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.

2. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям

Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Картина як ефективний засіб ознайомлення з довкіллям. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

3. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям

Індивідуальні заняття. Інтегровані заняття. Комплексні заняття. Предметні заняття. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

4. Методи та прийоми ознайомлення дошкільників з предметами та явищами

Характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Організація спостережень дітей у довкіллі. Екскурсії-огляди. Бесіди за змістом картин.

5. Еколого-розвиваюче середовище в закладі дошкільної освіти

Умови та засоби екологічного виховання в ЗДО. Еколого-розвивальне середовище - складник формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Куточок природи закладу дошкільної освіти. Використання екологічної стежини в закладі дошкільної освіти. Праця на земельній ділянці.

Практико орієнтовані завдання

1. Скласти тематику спостережень у весняний період в природі на тиждень для дітей старшого дошкільного віку.
2. Підготувати тематику та розділи міні-музею у закладі дошкільної освіти.
3. Скласти план-конспект екскурсії (тема за власним вибором).
4. Розробити план-конспект спостережень за сезонними змінами в природі для дітей молодшого дошкільного віку (сезон за вибором студента).
5. Скласти план-конспект прогулянки (тема за власним вибором).
6. Навести приклад дидактичних ігор природничого змісту для дітей старшої групи.

7. Скласти план цільової прогулянки до скверу навесні для дітей старшого дошкільного віку.
8. Підібрати дидактичні ігри з екологічного виховання дітей дошкільного віку. Розкрити особливості їх проведення.
9. Розробити план-конспект екскурсії в природу (тема за власним вибором).
10. Запропонувати досліди для ознайомлення з властивостями води.
11. Підготувати план бесіди для старшої групи про осінні явища в природі.
12. Скласти паспорт екологічної стежини (тема за власним вибором).
13. Спланувати колективну працю в середній групі «Сівба насіння чорнобривців».

Список рекомендованих джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байєр, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20ko_mponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Беленька Г.В. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2018. 128 с.
3. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
4. Лисенко Н.В. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ: Ліра.2019. 336 с.
5. Недодатко Н. Г. Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природою: Частина 1. Навчальний посібник Вид. 2-е, доповнене. Кривий Ріг:ДВНЗ «КДПУ», 2020. 223 с.
6. Недодатко Н. Г. Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природою: Частина 2. Навчальний посібник. Вид. 2-е, доповнене. Кривий ріг: ДВНЗ «КДПУ»,2019. 139с.
7. Сухар В.Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Середній дошкільний вік. Харків: Ранок, 2017. 192 с

ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ

1. Психолого-педагогічні основи художньо-конструювальної діяльності дітей дошкільного віку.

Художня праця та образотворча діяльність з методикою викладання, як засіб формування творчої особистості дитини. Проблемне бачення; здатність до висування гіпотез та оригінальних ідей; здатність до винахідництва; здатність до дослідницької діяльності; вміння аналізувати, інтегрувати та синтезувати інформацію; розвинене уявлення, фантазію тощо. Розвиток сенсомоторики та координації рухів дитини у процесі занять художньою працею. Рекомендації, щодо раціоналізації рухів на заняттях з художньої праці та основ дизайну.

2. Дидактичні основи роботи у галузі художньої праці та художнього конструювання (дизайну).

Принципи організації роботи з дітьми дошкільного віку у галузі художньої праці та художнього конструювання (дизайну). Форми навчання дітей дошкільного віку художньої праці та основ дизайну. Методи навчання дітей дошкільного віку художньої праці та основ дизайну. Роль вправ і творчих завдань у навчанні дітей дошкільного віку художньої праці та основ дизайну. Аналіз (орієнтовні критерії оцінювання) дитячих робіт з художньої праці та основ дизайну.

3. Організаційні засади проведення роботи з художньої праці та дитячого дизайну в закладах дошкільної освіти.

Зміст і структура занять з художньої праці у закладах дошкільної освіти. Організація художньої праці та основ дизайну поза заняттями. Планування роботи з художньої праці та основ дизайну, згідно вікової періодизації. Плануванню підлягають: завдання, засоби, організація та методи освітньої роботи з художньої праці. Основою для планування є програмовий матеріал для кожної вікової групи, в яких ці заняття проводяться. Інструменти для проведення роботи з художньої праці та безпека поводження з ними. Рекомендації щодо організації приміщень для проведення художньо-продуктивної роботи з дітьми. Організація предметно-розвивального середовища для художньої праці та дитячого дизайну у закладах дошкільної освіти.

4. Практичний аспект роботи з папером та картоном.

Історичні етапи виникнення паперу. Види паперу і картону їх властивості, застосування. Аплікація. Види аплікації. Вирізування симетричних та асиметричних форм, плетіння килимків. Методика застосування, згідно вікової періодизації. Оригамі в закладі дошкільної освіти.

5. Практичний аспект роботи з природним матеріалом.

Ознайомлення з природним матеріалом, який використовується в аплікації в процесі освітньої дизайн-діяльності. Конструювання об'ємних виробів з природних матеріалів. Аплікація з листя, квітів, насіння овочів, фруктів.

Практико орієнтовані завдання

1. Розробити план-конспект заняття з дітьми середньої групи по виготовленню вітальної листівки в техніці аплікації з кольорового паперу.

2. Розробити фрагмент заняття з дітьми старшої групи по виготовленню аплікації з природного матеріалу. Розкрити методику виконання.

3. Продемонструвати основні прийоми ліплення з якими ознайомлюються діти дошкільного віку.

4. Скласти план-конспект заняття з дітьми старшого дошкільного віку (тема за власним вибором).

5. Провести фрагмент заняття по ознайомленню дітей дошкільного віку з технікою безпеки при роботі з ножицями.

6. Розробити фрагмент заняття для дітей старшого дошкільного віку по ознайомленню з технологією виготовлення стрічкових витинанок.

7. Проілюструвати на конкретному прикладі, як проводиться аналіз дитячих робіт.

8. Розробити фрагмент заняття, яке включає вправи та творчі завдання (тема за власним вибором).

9. Провести вправи спрямовані на розвиток сенсомоторики та координації рухів дітей дошкільного віку.

10. Розробити фрагмент заняття по виготовленню виробу за коментарем вихователя (тема за власним вибором).

Список рекомендованих джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: <https://shorturl.cusu.edu.ua/2jt>
2. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник за заг. ред. Г. В. Сухорукової, О.О. Дронова, Н.М. Голота та ін. К. Видавничий дім «Слово», 2010. 367 с.
3. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості». Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
4. Художня праця та основи дизайну : навч. посіб. / С. І. Матвієнко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.
5. Художня праця та основи дизайну. Навчальний посібник / Н. Котелянець, Ю. Котелянець. – Харків, 2019. 128 с.

«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО НАПРЯМУ «МОВЛЕННЯ ДИТИНИ»

1. Завдання, зміст, форми, методи і прийоми навчання дітей рідної мови в ЗДО

Характеристика основних завдань мовленнєвого розвитку дітей: виховання звукової культури мовлення, розвитку словника, формування граматичних умінь, розвитку умінь комунікативного мовлення, навчання елементів грамоти, роботи з дитячою книжкою, ознайомлення з художньою літературою.

Характеристика методів та прийомів розвитку та навчання дітей мови. Класифікація методів за джерелом одержання знань: наочних, словесних та практичних. Класифікація прийомів, залежно від місця в них наочності та емоційності: наочних, словесних та ігрових. Використання різних методів і прийомів на мовленнєвих заняттях.

Класифікація занять за дидактичною метою, за кількістю дітей, залежно від структури. Частота і тривалість їхнього проведення. Розкрити методику проведення мовленнєвих занять та реалізацію дидактичних вимог до їхнього проведення.

Засоби навчання дітей мови: організація спілкування дітей у різних видах діяльності, сприймання різних видів зображувального мистецтва, використання технічних засобів, ознайомлення з художньою літературою, зразкове мовлення вихователя. Огранувати важливість дотримання умов успішного розвитку

мовлення дітей: гігієнічних, правильної мови оточення, змістовності дитячого життя, забезпечення різноманітної мовної практики, зв'язку слова з образом, наявності посібників з розвитку мови, вимог до мовлення дітей.

2. Методика виховання звукової культури мовлення дітей

Поняття звукової культури мовлення. Дати характеристику компонентів звукової культури: артикуляції звуків, дикції, фонетичної та орфоепічної правильності мовлення, мовного дихання, сили голосу, фонематичного слуху та засобів інтонаційної виразності мовлення: мелодики, темпу, ритму, тембру, фразового та логічного наголосів. Розкрити завдання та зміст роботи з виховання звукової культури мовлення. Схарактеризувати форми роботи (індивідуальні, групові, фронтальні) та типи занять (комплексні, тематичні) з виховання звукової культури мовлення. Розкрити особливості формування звукової культури мовлення дітей у повсякденному житті.

Характеристика методів і прийомів формування звукової культури мовлення, розвитку мовного дихання, фонематичного слуху, вироблення інтонаційної виразності мовлення, звукового аналізу слів, формування правильної вимови звуків. Методика формування звукової культури мови в різних вікових групах. Розкрити методику проведення індивідуальної перевірки звукової культури мовлення дітей дошкільного віку.

3. Методика словникової роботи в закладі дошкільної освіти

Розкрити значення зв'язку образу і слова у збагаченні словника дошкільника. Дати характеристику етапам опанування словом дошкільником. Характеристика етапу «автономного мовлення» дітей. Особливості перших слів та засвоєння значення слів дітьми дошкільного віку. Розкрити зміст, загальні та спеціальні завдання словникової роботи у дошкільних закладах, їхню першочерговість залежно від вікової групи: розширення словника на основі ознайомлення з предметами навколишнього; введення слів, що означають зовнішні якості й властивості предметів і явищ, суттєві ознаки. Принципи словникової роботи: опора на відчуття й сприймання; введення нових слів на основі активної пізнавальної діяльності; комплексний характер розв'язання завдань словникової роботи; єдність навчальних, виховних завдань та завдань словникової роботи.

Дати характеристику методам (ознайомлення з предметами й збагачення словника; закріплення, уточнення та активізації словникового запасу) та прийомам словникової роботи. Розкрити методику проведення словникової роботи на заняттях та у повсякденному житті: особливості проведення розмови, словесні доручення, розгляд картинок, ігрова, трудова та образотворча діяльність.

4. Формування граматичної правильності мовлення у дітей

Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Розкрити етапи становлення граматично правильної будови речень, особливості вживання відмінкових форм та словотворення дітьми дошкільного віку. Дати характеристику типам граматичних помилок. Пояснити причини найпоширеніших помилок у побудові граматичних форм дітьми дошкільного віку. Дитяче словотворення, його характеристика, види, типи, причини цього

явища. Перевірка граматичної правильності дитячого мовлення.

Розкрити основні завдання та зміст формування граматично правильного мовлення дошкільників. Схарактеризувати методи й прийоми формування граматично правильного мовлення дітей. Значення проведення дидактичних ігор та вправ, використання дитячої художньої літератури, методично правильного виправлення помилок, словесних доручень, бесід та розповідей за картинками тощо. Методика формування граматичної правильності мовлення у дітей на заняттях та у режимних моментах.

5. Методика розвитку діалогічного мовлення дітей

Розкрити особливості опанування зв'язним мовленням дітьми дошкільного віку. Випереджувальний розвиток діалогічного мовлення та труднощі в опануванні зв'язним мовленням: ситуативність, діалогічність, експресивність, аграматичність, уривчастість. Розкрити завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення. Характеристика розмови вихователя з дітьми як одного з основних методів розвитку діалогічного мовлення. Розкрити методи та прийоми навчання дітей розмовної мови.

Дати характеристику бесіді як основному методу навчання дітей діалогічному мовленню. Розкрити тематику, зміст та види бесід. Пояснити методику проведення та структуру побудови бесіди. Проаналізувати методику розгляду картин та організації бесіди за ними як одного з методів розвитку діалогічного мовлення. Показати методику проведення дидактичних ігор спрямованих на розвиток діалогічного мовлення, проведення рольових ігор, ігор з лялькою, ігор-драматизацій та театралізацій.

6. Методика розвитку монологічного мовлення дітей

Схарактеризувати розповідь як виду монологічного мовлення. Розкрити види розповідей: за сприйняттям, по пам'яті, за уявою, за змістом, за формою. Дати характеристику описових та сюжетних розповідей. Схарактеризувати прийоми навчання дітей розповіді. Розкрити значення та види описових розповідей, методику побудови описових розповідей у процесі проведення дидактичних ігор, за запитаннями, за зразком, за планом, побудови порівняльних описових розповідей.

Дати характеристику видів картинок: предметних і сюжетних. Проаналізувати структуру заняття зі складання розповіді за дидактичною картинкою. Розкрити прийоми побудови розповіді за дидактичною картинкою. Показати особливості складання старшими дошкільниками творчих розповідей за картинкою, розповідей за серією картинок.

Складання розповідей з власного досвіду дітьми старшої вікової групи на основі зразка. Вказати тематику розповідей дітей з власного досвіду. Розкрити структуру заняття складання розповіді з власного досвіду. Визначити прийоми допомоги складання розповідей з власного досвіду. Показати особливості складання листів як виду дитячих розповідей з власного досвіду, структуру заняття складання листів.

Розкрити завдання навчання дітей творчим розповідям, їхні види залежно від використаного на занятті матеріалу: на наочній та словесній основі.

Проаналізувати методику навчання дітей старшої й підготовчої груп творчим розповідям, структуру заняття навчання складати творчі розповіді.

Висвітлити методику навчання переказування. Вказати завдання навчанню переказування дітей дошкільного віку, вимоги до оповідань і казок що пропонуються для переказу. Розкрити методику проведення підготовчої роботи до заняття-складання переказу та структуру заняття-навчання переказу. Схарактеризувати прийоми навчання переказу дітей: запитання, план, відображений переказ, підказка, переказ за частинами, переказ за ролями, за малюнками, з використання технічних засобів навчання, ілюстрацій.

7. Методика художньо-мовленнєвої діяльності дітей

Розкрити особливості сприймання дітьми художніх творів їхнє значення у розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Проаналізувати зміст та завдання формування художньо-мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку. Прокоментувати принципи добору та ознайомлення дітей з художніми творами. Схарактеризувати методи ознайомлення з художньою літературою та прийоми сприймання художніх творів дітьми. Вказати види занять художнього читання залежно від дидактичної мети, розкрити їхню структуру.

Продемонструвати методику розучування і розігрування забавлянок, утішок, народних пісеньок у молодшій і середній групах, проілюструвати прийоми використання ігрових дій, наочності, дій з іграшками. Вказати на особливості розповідання казок. Розкрити методику проведення драматизації та інсценізації казок, використання творчих видів роботи. Проілюструвати методику заучування віршів та особливості побудови заняття присвяченого заучуванню віршів напам'ять. Розкрити прийоми заучування напам'ять віршів та прийоми повторення художніх творів.

Дати характеристику куточка книги в закладі дошкільної освіти, розкрити його значення. Прокоментувати зміст і обладнання куточка книги, методику роботи. Обґрунтувати значення використання лялькових театрів у роботі з художніми творами. Подати характеристику найпоширеніших видів лялькових театрів у дошкільних закладах. Розкрити методику підготовки та перегляду вистав лялькових театрів.

8. Методика навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку

Розкрити поняття грамоти та наукові основи методики навчання грамоти дошкільників: психологічні, психофізіологічні особливості процесів читання і письма як видів мовленнєвої діяльності, педагогічні, лінгвістичні. Проаналізувати завдання та зміст навчання грамоти у старшій групі.

Обґрунтувати значення розвитку фонематичного слуху як основи опанування грамотою за звуковим аналітико-синтетичним методом та навчання звуковому аналізу дошкільників. Схарактеризувати прийоми розвитку слухової зосередженості, слухової уваги, використання дидактичних ігор та вправ з розвитку фонематичного слуху дошкільників. Прокоментувати методику ознайомлення дошкільників з поняттями «слово» та «звук», проілюструвати прикладами використання дидактичних ігор. Розкрити методику навчання звукового аналізу дошкільників, проілюструвати використання різноманітних прийомів виділення звуків. Прокоментувати послідовність навчання

дошкільників звуковому аналізу слів та навести приклади дидактичних ігор і вправ з навчання звуковому аналізу. Висвітлити методику формування поняття «склад» та «наголос», проілюструвати використання прийомів ознайомлення дітей зі складоподілом та виділення наголошеного складу. Пояснити методику засвоєння дошкільниками поняття «речення», проілюструвати використання прийомів роботи з реченням.

Прокоментувати методику ознайомлення дітей зі звуками та буквами, особливості побудови заняття навчання грамоти. Навести приклади використання прийомів, спрямованих на повторення і закріплення вивчених звуків і букв. Розкрити послідовність навчання дітей поскладовому читанню. Проілюструвати дидактичними іграми формування поскладового читання дошкільників.

Розкрити завдання та зміст підготовки руки дитини до письма. Вказати на особливості та труднощі навчання письма дошкільників. Обґрунтувати значення та мету підготовчих вправ з письма. Прокоментувати методику проведення дидактичних ігор, спрямованих на розвиток дрібних м'язів руки та формування вміння діяти за вказівкою у молодшій та середній групах, проведення дидактичних ігор на розвиток окоміру й дрібних м'язів руки у старшій групі. Схарактеризувати етапи підготовки до письма. Розкрити вимоги до проведення занять з письма та послідовності проведення вправ з навчання письма у дошкільних закладах. Прокоментувати види вправ з письма та вправ на штрихування для дошкільників. Визначити вимоги щодо їхнього проведення.

Практико орієнтовані завдання

1. Проілюструвати систему роботи з розвитку мовленнєвого апарату дошкільників. Навести приклади дидактичних ігор та вправ на розвиток мовленнєвого апарату дітей.

2. Проілюструвати систему роботи з розвитку інтонаційної виразності мовлення дошкільників. Навести приклади дидактичних ігор та вправ на розвиток інтонаційної виразності мовлення дошкільників.

3. Проілюструвати та обґрунтувати систему роботи з розвитку звукової культури мовлення дошкільників на тематичному занятті (вікова група на вибір).

4. Навести зразки словникових дидактичних ігор та вправ що є доцільними у системі проведення словникової роботи.

5. Проілюструвати особливості побудови заняття зі словникової роботи на ознайомлення з предметами і явищами та введення нових слів (тема та вікова група – на вибір). Обґрунтувати дібрану систему роботи.

6. Проілюструвати методику збагачення й уточнення словника дітей, ознайомлення з якостями та властивостями предметів (тема та вікова група – на вибір). Обґрунтувати дібрану систему роботи.

7. Проілюструвати методику введення слів-узагальнень та слів-понять (тема та вікова група – на вибір). Обґрунтувати дібрану систему роботи.

8. Навести зразки дидактичних ігор та вправ з формування граматичної правильності мовлення. Обґрунтувати їх доцільність.
9. Проілюструвати особливості побудови тематичного заняття з формування граматичної правильності мовлення у дітей (тема та вікова група – на вибір). Обґрунтувати дібрану систему роботи.
10. Проілюструвати методику проведення розгляду картинок та ведення бесіди за її змістом для дітей дошкільного віку відповідно до вікових груп.
11. Навести зразки дидактичних ігор та вправ з розвитку діалогічного мовлення. Обґрунтувати їх доцільність.
12. Проілюструвати методику навчання описовим розповідям за дидактичними картинками. Обґрунтувати дібрану систему роботи.
13. Проілюструвати методику навчання дітей будувати сюжетні розповіді (про одну іграшку та за сюжетною ігровою ситуацією). Обґрунтувати дібрану систему роботи.
14. Проілюструвати методику навчання дітей переказам. Тема: переказ відомого художнього твору. Обґрунтувати дібрану систему роботи.
15. Проілюструвати методику розучування забавлянки. Обґрунтувати дібрану систему роботи.
16. Проілюструвати методику роботи над казкою на занятті. Обґрунтувати дібрану систему роботи.
17. Проілюструвати методику роботи на занятті із заучування вірша. Обґрунтувати дібрану систему роботи.
18. Проілюструвати методику проведення етичної бесіди за прочитаним твором на занятті з художньої літератури. Обґрунтувати визначену послідовність роботи.
19. Проілюструвати систему роботи з розвитку фонематичного слуху дошкільників. Дібрати дидактичні ігри та вправи на розвиток фонематичного слуху дітей.
20. Проілюструвати використання різноманітних прийомів навчання мовного аналізу дошкільників. Обґрунтувати їх ефективність.
21. Проілюструвати використання різноманітних прийомів навчання звукового аналізу дошкільників. Обґрунтувати їх ефективність.
22. Проілюструвати методику навчання дошкільників поскладовому читанню. Обґрунтувати визначену послідовність роботи.
23. Проілюструвати методику розвитку дрібних м'язів пальців, кисті дошкільника. Обґрунтувати дібрану систему роботи.

**Питання до державного кваліфікаційного екзамену з
дисципліни «Методика навчання освітнього напрямку
«Мовлення дитини»**

за спеціальністю: 012 Дошкільна освіта ОПП Дошкільна освіта

1. Характеристика методів та прийомів розвитку мовлення дошкільників. Навести 2-3 приклади використання різних методів і прийомів на мовленнєвих заняттях.

2. Характеристика форм роботи з розвитку мовлення у закладах дошкільної освіти. Види та методика проведення мовленнєвих занять. Проілюструвати реалізацію дидактичних вимог до їхнього проведення.

3. Характеристика засобів навчання мовлення дітей у закладі дошкільної освіти. Обґрунтувати важливість дотримання умов успішного розвитку мовлення дітей.

4. Поняття звукової культури мовлення. Дати характеристику компонентів звукової культури. Розкрити завдання та зміст роботи з виховання звукової культури мовлення.

5. Характеристика форм роботи та типів занять з виховання звукової культури мовлення. Розкрити особливості формування звукової культури мовлення дітей у повсякденному житті.

6. Характеристика методів та прийомів формування звукової культури мови дошкільників. Проілюструвати систему використання різноманітних методів та прийомів формування звукової культури мови дошкільників.

7. Методика формування звукової культури мови в різних вікових групах дітей дошкільного віку. Розкрити методику проведення індивідуальної перевірки звукової культури мовлення дітей.

8. Розкрити особливості словникового запасу дітей дошкільного віку та закономірності його становлення. Дати характеристику етапам опанування словом дошкільником, проаналізувати етап «автономного мовлення» дітей.

9. Розкрити зміст, загальні та спеціальні завдання словникової роботи у дошкільних закладах. Проаналізувати принципи словникової роботи у закладі дошкільної освіти.

10. Характеристика методів та прийомів словникової роботи у закладі дошкільної освіти. Проілюструвати методику розгляду предметів та проведення бесіди про них у системі проведення словникової роботи.

11. Розкрити методику проведення словникової роботи на заняттях та у повсякденному житті. Навести зразки 2-3 дидактичних ігор з предметами, іграшками та картинками доцільними у системі проведення словникової роботи.

12. Розкрити особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Дати характеристику етапам становлення граматично правильної будови речень, особливостям вживання відмінкових форм та словотворення дітьми дошкільного віку.

13. Характеристика типів граматичних помилок дітей дошкільного віку. Пояснити причини найпоширеніших помилок у побудові граматичних форм дітьми. Навести 2-3 приклади типових граматичних помилок у мовленні дітей.

14. Розкрити поняття та механізми дитячого словотворення. Визначити його види, типи та причини цього явища. Навести 2-3 приклади дитячого словотворення.

15. Розкрити основні завдання та зміст формування граматично правильного мовлення дошкільників. Навести приклади 2-3 завдань для проведення індивідуальної перевірки граматичної правильності дитячого мовлення.

16. Характеристика методів та прийомів формування граматично правильного мовлення дітей. Проілюструвати 2-3 прикладами використання різноманітних методів та прийомів формування граматичної правильності мовлення дошкільників.

17. Розкрити особливості опанування зв'язним мовленням дітьми дошкільного віку. Прокоментувати випереджувальний розвиток діалогічного мовлення та труднощі в опануванні зв'язним мовленням дошкільниками.

18. Розкрити завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення. Дати характеристику розмови вихователя з дітьми як одного з основних методів розвитку діалогічного мовлення. Запропонувати орієнтовну тематику розмов для дітей дошкільного віку, проілюструвати методику ведення розмови вихователя з дітьми.

19. Характеристика методів та прийомів навчання дітей розмовної мови. Розкрити методику формування розмовного мовлення на заняттях та у повсякденному житті. Проілюструвати 2-3 прикладами використання різноманітних методів та прийомів формування розмовного мовлення дошкільників.

20. Дати характеристику бесіди як основному методу навчання дітей діалогічному мовленню. Запропонувати тематику бесід для дітей дошкільного віку відповідно до вікових груп. Проілюструвати методику проведення різних видів бесід та особливості їхньої структури.

21. Схарактеризувати розповідь як вид монологічного мовлення. Розкрити види дитячих розповідей. Проаналізувати особливості описових та сюжетних розповідей. Визначити прийоми навчання дітей розповіді.

22. Розкрити види описових розповідей. Прокоментувати методику побудови описових розповідей. Проілюструвати методику навчання описовим розповідям іграшок або предметів дітей дошкільного віку. Обґрунтувати дібрану систему роботи.

23. Розкрити методику навчання складати розповіді за дидактичною картинкою. Проаналізувати прийоми побудови розповіді за дидактичною картинкою. Проілюструвати методику навчання дітей будувати розповіді за сюжетною картинкою.

24. Розкрити методику навчання дітей складати розповіді з власного досвіду. Вказати тематику розповідей дітей з власного досвіду. Розкрити структуру заняття та визначити прийоми допомоги складання розповіді з власного досвіду.

25. Розкрити завдання та методику навчання дітей старшої й підготовчої груп творчим розповідям. Проаналізувати структуру заняття навчання складати творчі розповіді. Проілюструвати методику навчання дітей творчому розповіданню.

26. Дати характеристику методам ознайомлення та прийомам сприймання художніх творів дітьми. Вказати види занять з художнього читання та обґрунтувати варіативність їхнього добору. Проілюструвати структуру побудови заняття з художнього читання.

27. Розкрити особливості методики роботи з творами різних жанрів у закладі дошкільної освіти (малими формами фольклору, казкою, оповіданнями, поетичними творами). Проілюструвати методику заучування вірша. Обґрунтувати дібрану систему роботи.

28. Характеристика найпоширеніших видів лялькових театрів у дошкільних закладах. Розкрити методику підготовки та перегляду вистав лялькових театрів. Проілюструвати методику використання різноманітних лялькових театрів у роботі з дітьми дошкільного віку.

29. Розкрити завдання й зміст навчання грамоти дошкільників. Прокоментувати методику навчання дошкільників звукового аналізу та ознайомлення зі звуками й буквами. Навести приклади прийомів, спрямованих на повторення і закріплення вивчених звуків і букв.

30. Розкрити завдання та зміст підготовки руки дитини до письма. Характеристика етапів та системи проведення вправ. Прокоментувати методику проведення занять з підготовки руки дитини до письма. Проілюструвати методику проведення вправ на штрихування.

Список рекомендованих джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 384 с.

3. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 374 с.

4. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 704 с.

5. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

6. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с.

7. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку: навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 392 с.

8. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік: навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 424 с.

9. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк ; авт. кол. Г. В. Беленька, О. Л. Богініч,

В. М. Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г. В. Бєленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

10. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку / А. Богуш, Н. Маліновська. Підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ: Видавничий дім «Слово», 2021. 336 с.

11. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. 163 с.

12. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін.; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-u-sviti.pdf>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОГО НАПРЯМУ «ДИТИНА В СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ»

1. Дидактичні основи та методика навчання формування елементарних математичних уявлень у дітей.

Предмет, цілі, завдання та загальна характеристика змісту формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку. Загально-дидактичні принципи, засоби, методи та прийоми формування елементарних математичних уявлень дітей. Методи та прийоми доматематичної підготовки. Засоби формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Значення наочності у формуванні елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.

2. Форми організації роботи з формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку.

Форми організації роботи з формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. Заняття як основна форма роботи з формування елементарних математичних уявлень дітей. Структура, тривалість, зміст частин заняття. Дидактичні вимоги до планування. Вимоги сучасних програм до організації занять із формування елементарних математичних уявлень дітей. Характеристика вимог до вільної структури проведення занять. Умови, необхідні для успішного оволодіння елементарними математичними уявленнями. Оригінальні форми організації роботи з формування елементарних математичних уявлень дітей старшого дошкільного віку з урахуванням сучасних вимог. Використання різних форм організації роботи з формування елементарних математичних уявлень дітей поза заняттями. Ігри і ігрові вправи. Забави з математичним змістом. Змагання. Використання різних літературних творів з метою ознайомлення з математичними поняттями. Комп'ютерні ігри. Види і форми організації роботи з формування елементарних математичних уявлень дітей в сім'ї. Співпраця закладу дошкільної освіти і сім'ї щодо формування елементарних математичних уявлень дітей.

3. Формування у дітей раннього та дошкільного віку уявлень про множини.

Розвиток у дітей уявлень про множини. Особливості сприйняття і відтворення множин дітьми раннього та дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах. Роль аналізаторів у формуванні уявлень про множини. Сенсорна основа у формуванні уявлень про множини. Вплив просторово-якісних особливостей предметів на сприйняття дітьми чисельності множини. Відношення «багато», «один», «мало», «порівну». Прийоми роботи з формування понять «один-багато-мало» у дітей молодшого віку. Установлення взаємно-однозначної відповідності між елементами множин, формування уявлень про рівність, нерівність множин і засвоєння дітьми виразів: «стільки-скільки», «порівну», «більше-менше», «по-одному», «жодного». Методика навчання порівнянню множин за кількістю способами накладання та прикладання, а також порівнянню множин на основі лічби. Зрівнювання множин. Формування умінь об'єднувати предмети в множини за однією ознакою, виявляти елементи множини, дробити множини на підмножини, виконувати операції об'єднання, доповнення, пошуку різниці між множинами, визначення співвідношень між елементами різних множин на графічній основі.

4. Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин. Розвиток у дітей орієнтування в часі.

Особливості розвитку уявлень дітей про величину. Методика ознайомлення дошкільників з величиною предметів у різних вікових групах. Визначення абсолютної величини при зіставленні предметів. Способи порівняння. Значення навчання вимірювання. Навчання дітей елементів вимірювальної діяльності. Особливості сприйняття величини предметів дошкільниками. Особливості сприйняття тривимірних предметів. Три ступені навчання вимірювання. Види вимірювання. Методика навчання вимірювання довжини та об'єму умовними мірками. Форми організації діяльності дітей в процесі навчання вимірювання. Формування в дошкільників знань про загальноприйняті міри довжини, об'єму, маси та способи їх вимірювання. Зміст основних понять, що формуються на основі вимірювання. Використання вимірювальної діяльності для формування елементарних математичних уявлень дітей.

Час та його особливості. Сприйняття часу дітьми різного віку. Ознайомлення дітей із часом у різних вікових групах. Завдання формування орієнтування в часі в дітей дошкільного віку та шляхи їх здійснення. Методика формування часових уявлень у різних вікових групах. Ознайомлення дітей молодшого й середнього віку із частинами доби. Послідовність частин доби. Значення слова «доба». Засвоєння значення слів «вчора», «сьогодні», «завтра», розуміння їх годинної послідовності. Ознайомлення дітей старшої групи з календарем як системою мір часу: доба, тиждень, місяць. Розвиток відчуття часу. Фактори, на підставі яких формується відчуття часу. Етапи роботи. Знайомство з приладами для вимірювання часу.

5. Розвиток у дітей уявлень про число та лічбу в процесі формування елементарних математичних уявлень.

Значення дочислового періоду для подальшого розвитку в дітей

дошкільного віку лічильної діяльності. Сутність понять числа, лічби, натуральної послідовності чисел, порядкового та кількісного значення чисел. Розвиток у дітей уявлень про число і натуральний ряд чисел у процесі навчання лічби в різних вікових групах. Психолого-педагогічне обґрунтування сучасної методики формування в дітей уявлень про число, лічбу. Умови, необхідні для оволодіння лічбою. Завдання, зміст і методика формування кількісних уявлень у різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Етапи формування навичок лічби. Методика відпрацювання навичок лічильної діяльності. Підбір наочного матеріалу для формування уявлень і понять про число та лічбу.

6. Підготовка та навчання дітей обчислювальної діяльності. Методика навчання дітей дошкільного віку розв'язувати текстові задачі.

Дидактичні завдання підготовки дітей до обчислювальної діяльності. Методика підготовки дітей до обчислювальної діяльності. Засвоєння складу числа дошкільниками. Важливий напрямок підготовки – розподіл цілого на частини. Систематичні етапи роботи вихователя під час навчання обчислювальної діяльності дошкільників. Використання арифметичних задач і прикладів при формуванні елементарних математичних уявлень. Роль та місце задач у доматематичній підготовці. Функції текстових задач. Значення арифметичних задач у розкритті змісту арифметичних дій. Складові процесу навчання розв'язуванню задач певного типу. Культура запису розв'язування задач. Класифікація простих задач. Загальні питання роботи над простими задачами. Методика розв'язування простих задач різних типів. Послідовні етапи та методичні прийоми у формуванні вміння розв'язувати прості арифметичні задач. Значення наочного та роздаткового матеріалу при навчанні дошкільників розв'язанню арифметичних задач і прикладів.

7. Методика вивчення геометричного матеріалу. Особливості та розвиток просторових уявлень у дітей дошкільного віку і методика їх формування.

Завдання та зміст ознайомлення дошкільників із формою предметів і геометричними фігурами. Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричних фігур. Завдання сенсорного розвитку при оволодінні формою предметів. Методика формування в дітей уявлень і понять про форму предметів та геометричні фігури. Етапи формування знань про геометричні фігури. Програмові вимоги до оволодіння формою та геометричними фігурами в різних вікових групах. Уміння розрізняти та правильно називати геометричні фігури. Формування узагальнених знань про фігури. Послідовність порівняння фігур. Формування системи знань про геометричні фігури. Робота із зіставлення форм предметів з геометричними фігурами.

Поняття про простір і просторові орієнтування. Формування просторових орієнтувань у дітей. Завдання й зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з просторовими уявленнями. Характеристика програмових завдань зорієнтування дітей у просторі в різних вікових групах. Розвиток у дітей уявлень і практичного орієнтування в просторі. Методика формування просторових уявлень і практичного орієнтування в дітей дошкільного віку. Розрахунок основних напрямів від себе, в статистиці і при русі. Визначення положення конкретного предмета стосовно до кожного іншого предмета. Орієнтування в

різних напрямках руху будь-якого об'єкта в процесі власного руху. Роль слова в сприйнятті і орієнтації в просторі. Дидактичні ігри для розвитку орієнтування в просторі.

8. Дидактичні ігри в системі формування елементарних математичних уявлень дошкільників.

Гра як один із методів формування елементарних математичних уявлень дітей. Роль дидактичної гри у формуванні елементарних математичних уявлень у кожному віковому періоді. Особливості дидактичних ігор з математичним змістом. Застосування ігор з математичним змістом в умовах закладу дошкільної освіти. Ігри та ігрові вправи. Види ігор для дітей дошкільного віку. Забави з математичним змістом. Змагання. Використання творів художньої літератури з метою ознайомлення дітей з математичними поняттями. Комп'ютерні ігри.

Практико орієнтовані завдання

1. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття з математики використанням демонстраційної, роздавальної наочності (тема за власним вибором).
2. Розробіть план-конспект заняття з дітьми старшого дошкільного віку(тема за власним вибором).
3. Продемонструвати приклади дидактичних ігор щодо формування уявлень про множину у дітей дошкільного віку різних вікових груп.
4. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття щодо формування знань про склад числа 3 та числовий ряд у дітей дошкільного віку.
5. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття з математики з вивчення дії додавання у дітей дошкільного віку. Молодша та середня група.
6. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття з математики з вивчення дії віднімання у дітей дошкільного віку. Старша група.
7. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття щодо формування уявлень про довжину та одиниці довжини у дітей дошкільного віку різних вікових груп.
8. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття з математики щодо формування уявлень про масу та одиниці маси у дітей дошкільного віку. Середня та старша група.
9. Розробіть фрагмент заняття з математики щодо формування уявлень про час та одиниці часу у дітей дошкільного віку різних вікових груп.
10. Продемонструвати етапи навчання об'єму вимірювання сипучих та рідких речовин.
11. Продемонструвати прийоми ознайомлення дітей з чотирикутником, трикутником та колом.
12. Продемонструвати прийоми ознайомлення з дітьми з циліндром та конусом.
13. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття занять з орієнтації у просторі для дітей дошкільного віку різних вікових груп.
14. Продемонструйте використання ілюстрацій для різних видів задач.

15. Схарактеризуйте актуальність проблеми наступності у роботі ЗДО і школи у світлі основних напрямів розвитку освіти на Україні.
16. Продемонструйте приклад вправ для орієнтування відносно іншого, орієнтування на площині, в зошиті.
17. Продемонструйте приклади дидактичних ігор щодо формування логіко-математичного розвитку у дітей різних вікових груп.
18. Продемонструйте приклад ігор та вправ на заняттях з математики з використанням LEGO-конструктора для дітей дошкільного віку.
19. Продемонструйте розвивальні ігри, вправи для закріплення сенсорного розвитку дітей дошкільного віку.
20. Продемонструйте дидактичні ігри та прийоми роботи з ними для формування часових уявлень у різних вікових груп.
21. Схарактеризуйте показники готовності дітей до вивчення математики в НУШ.
22. Спланувати та продемонструвати фрагмент заняття з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Старша група (тема за власним вибором).
23. Розробити фрагмент заняття з математики щодо формування поняття числа з використанням ігрових ситуацій (паличок Кюїзенера).
24. Обґрунтуйте значення засобів розвитку конструктивного мислення дошкільників у процесі навчання математики.
25. Продемонструйте приклади вправ у процесі проведення заняття (тема за власним вибором).

Список рекомендованих джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні від 12.01.2021 р. № 33 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Березовська Людмила Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 252 с.
3. Газіна І. О. Інноваційні технології в освітній діяльності закладів дошкільної освіти: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А. С., 2021. 210 с.
4. Демченко Ю. М., Котелянець Ю. С. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – 214 с. (10 д. а.)
5. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років відповідно до Базового компонента дошкільної освіти. Наук. кер. проекту : В. О. Огнев'юк. Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 440 с.
6. Дорошенко Т. М., Мацько В. В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень: навч. посіб. / упоряд. :Т. М. Дорошенко, В. В. Мацько – Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. – 96 с.
7. Ємчик О. Г. Методика логіко-математичного розвитку : методичні вказівки до практичних занять. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 44 с.

8. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: парціальна програма. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2021. 48 с.

9. Пагута Т. І. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників: навч.-метод. посіб. Львів, «Новий Світ-2000», 2020. 300 с.

10. Пантюк Т. Організація ігрової діяльності у дошкільному віці : навч. посіб. / Т. І. Пантюк, М. П. Пантюк. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2011. – 146 с.

11. Щербакова К. Й. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навчальний посібник / К. Й. Щербакова, О. Г. Брежнєва. – Мелітополь : Вид. буд. Мелітопольської міської друкарні, 2015. – 200 с.

Зразок білета

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Освітній (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

ОПП: Дошкільна освіта

Форма навчання: денна, заочна

Державний кваліфікаційний екзамен з педагогіки та фахових методик дошкільної освіти

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

до державного екзамену: теоретична/практична частина

1. Розкрити місце іграшки в педагогічному процесі закладу дошкільної освіти. Навести приклад розповіді дітям дошкільного віку про українську народну іграшку.

2. Характеристика типів граматичних помилок дітей дошкільного віку. Пояснити причини найпоширеніших помилок у побудові граматичних форм дітьми. Навести 2-3 приклади типових граматичних помилок у мовленні дітей.

3. Методика вивчення геометричного матеріалу дітьми дошкільного віку. Геометричні фігури. Продемонструвати прийоми ознайомлення дітей з чотирикутником, трикутником та колом.

4. Наведіть та обґрунтуйте умови, необхідні для організації занять з художньої праці в ЗДО.

Затверджено на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти

(Протокол № 7 від 26.03.2026 р.)

Завідувач кафедри _____

професорка Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ